

Bu yıl Almanya'da Kasım devriminin 100. yıldönümü... Tahmin edebileceğiniz gibi konuyla ilgili yayınlanan kitaplar ve verilen konferanslar sayılamayacak kadar fazla...

Bu devrim, Lenin'in Devlet ve İhtilal kitabının sonunda sözünü ettiği başlayan Alman devrimidir. Devrim ülke çapında yayılamamış ve belirli bölgelerle –özellikle Hamburg- sınırlı kalmış, Sovyetler kurulmuş, yerinden yönetim deneyimi yaşanmış, daha sonra devrimin iki önderi olan Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg öldürülmüş ve devrim bastırılmıştır.

Önemli bir devrimdir ama bizde Liebknecht ve Luxemburg'un öldürülmeleri dışında bu devrim hakkında bilgi sahibi olan pek az kişi vardır.

Rosa Luxemburg, Bolşeviklerin imzaladığı ve Almanya'ya geniş bir alanı bırakan Brest-Litovsk barışına karşı çıkar, gerekçesi ise Almanya'da yaklaşan devrimdir. Böyle bir barış antlaşmasıyla Almanya'nın Doğu cephesinde zafer kazanması yaklaşan devrimi zayıflatabilecektir. Bolşevikler, haklı olarak, ne olacağı belli olmayan Almanya devrimine güvenemezler. Ekim devriminin yaşayabilmesi için böyle bir antlaşmaya ihtiyaç vardır ve imzalarlar.

Bu devrim iki yönden oldukça önemlidir.

Birincisi: Avrupa'da zamandaş devrim düşüncesinin doğru olmadığını gösterir. Devrim Birinci Dünya Savaşı'nı kaybeden ülkelerde gerçekleşebilirdi, kazananlarda değil... Nitekim Almanya ve Avusturya'da başarısız da olsa yaşanmış, savaşta ağır kayıp veren Çarlık Rusya'sında gerçekleşmişti. Ancak galip ülkeler olan İngiltere ve Fransa'da devrimci bir kalkışma söz konusu değildir. Almanya'daki devrim yaşayabilseydi eğer muhtemelen bu ülkelere yayılamazdı.

Bolşevikler Almanya'da devrim bekliyorlardı ve ardından da bunun Avrupa ülkelerine –özellikle İngiltere ve Fransa'ya- yayılacağını umuyorlardı ama devrim başarılı olsaydı bile yayılması hayli şüphelidir.

Almanya'da Kasım devrimi 1918/1919

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 07 Ekim 2018 18:23 -

Savaşı kazanan ve yenilenlerle ağır antlaşmalar imzalayan taraflarda devrim olması hayli zordur. Almanya'nın imzalamak zorunda kaldığı Versailles Antlaşması bu ülkede sadece ekonomik değil ciddi politik sıkıntı da yaratacaktır.

İkincisi: Marx, Paris Komünü deneyinden hareket ederek yönetimle ilgili belirlemeler yapar. Seçimle işbaşına gelen bürokrasi, ekonominin yerel yönetimi ve buna uygun politik yönetim gibi ve hemen her örgüt programını yazarken Marx'ın 1871'de söylediklerini tekrarlar. Kimsenin de aklına, bu belirlenmeler hiç hayata uygulanmadı mı, uygulandıklarında nasıl sorunlar çıktı soruları gelmez. Ekim devriminden sonra Sovyet yönetimi değişik nedenlerle kısa sürmüştür ve bu konuda başka deney bulunmadığı düşünülür.

Almanya'daki 1918/1919 devrimi bu konuda önemli bir deneydir. Ekonomi ve politikada Sovyet yönetiminin önemli sorunlarının bulunduğu, bu yönetimin ancak az nüfusa sahip dar alanlarda geçerli olduğu görülmüştür. Marx, daha sonra Sovyet adını alan Komün deneyiminde büyük ihtimalle antik Yunan'daki kent devletlerini (polis) göz önünde tutmuştur. Bu bir çeşit belediye yönetimidir. Nüfus azdır (birkaç on bin kişi) ve insanlar bir araya gelip, tartışıp kararlar alırlar ve uygularlar. Bu anlayışın ülke çapında uygulanmasının önemli sıkıntı yarattığı 1918/1919 devriminde görülmüştür.

Bu devrimdeki Sovyet deneyiyle ilgili olarak Hollandalı marksist Anton Pannekoek'in kalın bir kitabı vardır. Pannekoek aynı zamanda Hollanda'da astronomi araştırmalarının da kurucusu sayılmaktadır.

Birkaç yıl önce ise Alex Demirovic'in konuyla ilgili Almanca uzun bir makalesi yayınlandı. Demirovic, Pannekoek ve konuyla ilgili yazan başkalarına referans vererek bu konunun daha sonra hemen hiç incelenmediğini belirtir. Marx nasıl yazmışsa öyle kalmıştır ve sanki daha sonra bu konuda hiçbir şey olmamış, yazılanı hayata geçirmek çabası ve ortaya çıkan sorunlar hiç yaşanmamıştır.

Ne kitap ne de o uzun makale Türkçeye çevrilmedi. Muhtemelen kimsenin haberi yoktur veya belki de haberi olanlardan okuyanların kafası karışmıştır. İnsanlar Paris Komünü'nden daha önemli bir deney olan 1918/1919 Almanya devrimini ve ortaya çıkardığı teorik sonuçları yazıyorlar ama pek ilgilenen bulunmuyor.

Bizde Almanya devrimi denilince Luxemburg ile Liebknecht'in öldürülmesi bilinir, başka ne olmuştur, pek ilgilenilmez.

Şurası maalesef bir gerçekliktir ki bu ve buna benzer önemli deneyler hakkında bilgi sahibi olabilmek için dünya çapında geçerli dillerden en az birisini bilmek gerekiyor. İngilizce bilmek önemli bir avantaj olmakla birlikte –burada politik İngilizceden söz ediyorum- bazen yeterli olmayabiliyor. 1918/1919 devriminin yanı sıra reel sosyalizmin çözülerek tarihe karışması konusunda Almanca İngilizceden daha fazla kaynağa sahiptir. 1918/1919 devrimi konusunda bu durum anlaşılabilir, doğaldır ki önemli metinler özellikle Almanca olacaktır. Diğer konuda ise Demokratik Almanya Cumhuriyeti gibi “sosyalizmin vitrini” sayılan bir ülkeyle ilgili yapılan incelemeler, o devlette önemli görevlerde bulunmuş ve daha sonra da sosyalist olarak kalan kişilerin yaptıkları değerlendirmeler de esas olarak Almancadır. Macaristan, Çekoslovakya ve Polonya gibi ülkelerde de reel sosyalizmle ilgili yazılmış çok sayıda yapıt önce Almancaya çevrilmiş ya da doğrudan bu dilde yazılmıştır.

Bu konuların bizde çevrilerek yayınlanacağını beklemiyorum. Bırakın Almancayı İngilizcede bile durum farklı değildir. Yazılanlar çevirmenlerin dünyasını epeyce aştığı için çevirmemek tercih ediliyor ve sanki çevrilmeyince de olan olmamış oluyor.

1918/1919'da Hamburg sovyetinde devrimin güncel sorunları, ekonomi ve politikanın yönetimiyle ilgili sorunlar tartışılıyor. Bu tartışmaların tutanakları tutuluyor ve yaklaşık 90 yıl sonra bu tutanakların tamamı bulunuyor ve bir enstitü tarafından parça parça yayınlanıyordu. Sovyet yönetimi konusunda yaşanan zorlukları ayrıntılarıyla öğrenmek isteyenler bu kaynağa başvurabilirler. Vazgeçtik ayrıntılı öğrenmeyi, bu devrim hakkında yazılan kitapları ve makaleleri okusanız bile yeter...

Devrim, belirli bölgelerde iktidarın ele geçirilmesi, Sovyet örgütlenmesi konusunda yaşanan sorunlar ve bulunmaya çalışılan ve teoride pek yeri bulunmayan çözümler...

Marx'ı tekrarlamak çekici gelebilir ama bunu da öğrenmeyeceksiniz de neyi öğreneceksiniz?

Almanya'da Kasım devrimi 1918/1919

Engin Erkiner tarafından yazıldı

Pazar, 07 Ekim 2018 18:23 -

Not: Alex Demirovic'in 2009'da Almanya sosyalistlerinin önemli teorik yayın organlarından Prokla'da yayınlanan "Rätedemokratie oder das Ende der Politik" başlıklı yazısını internette PDF olarak bulup indirebilirsiniz. İyi Almanca bilen birisine çevirtmenizi hararetle öneririm.